

Partidele regionale la guvernare sau în opoziție. Cum, când și de ce?

JORDI ARGELAGUET

*„CiU nu este un partid liberal german, ci un partid naționalist catalan”
Jordi Pujol, Președintele Guvernului Autonom al Catalaniei
Discurs despre strategia CiU în politica Spaniei*

1. Introducere

Cînd partidele regionale obțin reprezentare parlamentară, ele se pot confrunta cu o anumită configurație a scenei politice, context în care, ca și restul partidelor, au ocazia să decidă dacă vor să rămînă în opoziție sau dacă vor să sprijine guvernul.

Scopul acestui studiu este să descrie și să analizeze comportamentul acestui tip de partid cînd are șansa să formeze guvernul. Perioada analizată este de la 1945 încoace, în Europa de Vest, mai exact în cele 15 state membre ale Uniunii Europene.

În acest context, necesită răspuns mai multe întrebări. Este relevant să ne concentrăm asupra strategiilor de aliere electorală urmate de aceste partide (dacă formează coaliții sau nu, ce fel de coaliții și cu ce partide); cum, cînd, și cu ce fel de partide încheie coaliții pentru a forma guvernul, fie el de nivel regional, fie de nivel național (statal) – dacă este cazul; și, ca să încheiem lista, să studiem în ce măsură partidele regionale – atunci cînd se află în opoziție – dețin și folosesc o anumită capacitate de a modifica strategiile politice ale celorlalte partide. Mai mult decît atît, va fi esențial să facem cîteva referiri la justificările politice ale fiecărei opțiuni prezentate de aceste partide.

În acest sens, diferențele între membrii acestei familii de partide sînt, de asemenea, foarte mari. Uneori, un partid regional s-a dovedit decisiv – în anumite ocazii – pentru stabilitatea politică a statului respectiv; în timp ce, în alte cazuri, rolul pe care acest tip de partide l-a avut a fost foarte limitat: el doar a atestat existența unor revendicări din partea unei mici părți a întregului electorat.

Obiectivul final al acestei analize este să determine dacă există un comportament politic comun acestor partide sau dacă, din contră, explicația acestui comportament este legată de circumstanțele politice specifice fiecărui caz.

Cazurile avute în vedere sînt așa-numitele „partide fără acoperire națională”, care au avut cel puțin un loc, sau mai multe, în parlamentul „național”, în timpul a două sau mai multe mandate între 1945 și 2003. Chiar dacă aceste două condiții ar putea fi oarecum restrictive (dar necesare pentru a scoate din discuție un mare număr de partide foarte mici, care ar putea distorsiona interpretarea problemei în ansamblu²), există 26 de partide care le îndeplinesc.

Aceste cazuri sînt prezentate în tabelul 1, în care sînt incluse unele date despre statul național în care se află; teritoriul lor³; și dacă au făcut parte din guvern, la nivel național sau regional.

Tabelul 1 – Partidele incluse în analiză				
Stat	Teritoriu	Partide fără acoperire națională ¹		
		Nume	La guvernare? ²	
			Regional	Național
Italia	Tirolul de Sud	SVP	Da	Nu
	Valea Aosta	UP	Da	Nu
	Sardinia	PSdA	Da	Nu
	“Padania” (Italia de Nord)	Lega Nord	Da	Da
Spania	Țara Bascilor	EAJ-PNV	Da	Nu
		EA	Da	Nu
		EE	Da	Nu
		HB/EH	Nu	Nu
	Catalonia	CIU	Da	Nu
		ERC	Da	Nu
	Galicia	BNG	Nu	Nu
	Andaluzia	PA	Da	Nu
	Insulele Canare	CC	Da	Nu
	Ținutul Valenciei	UV	Da	Nu
	Aragon	PAr	Da	Nu
Belgia	Valonia	RW	Nu	Da
	Bruxellele	FDF	Da	Da
	Flandra ³	VU	Da	Da
Marea Britanie	Scotia	SNP	Nu	Nu
		PC	Nu	Nu
	Țara Galilor	SF	Da	Nu
		SDLP	Da	Nu
	Irlanda de Nord	UU	Da	Nu
		DUP	Da	Nu
Finlanda		SFP	-	Da

¹ Acele partide care au avut reprezentare la nivel „național”, cel puțin de două ori

² Dacă partidul s-a aflat la guvernare cel puțin odată.

³ Volksunie și Vlaams Blok au avut de asemenea locuri în parlamentul regional de la Bruxelles.

Prima idee care reiese din tabelul 1 este că nu se au în vedere decît cinci state din Uniunea Europeană: Spania, Italia, Belgia, Marea Britanie și Finlanda. Doar un singur

PARTIDELE REGIONALE LA GUVERNARE SAU ÎN OPOZIȚIE

caz mai putea fi inclus: cel al Danemarcei. În parlamentul danez, două locuri sînt rezervate pentru a reprezenta Groenlanda, și încă două pentru a reprezenta Insulele Faeroe. Din moment ce alegătorii acestor teritorii aleg candidații propriilor lor partide, la drept vorbind, aceste partide sînt fără acoperire națională în cadrul Danemarcei. Dar ele nu sînt avute aici în vedere deoarece statutul constituțional al Groenlandei și al Insulelor Faeroe, în cadrul Regatului Danemarcei, este foarte diferit față de statutul constituțional al celorlalte teritorii din cadrul statelor respective. Din această cauză, cazul Danemarcei nu este luat în calcul aici.

Toate statele avute în vedere în analiza de față au o trăsătură comună: toate sînt state compozite, adică toate au un tip sau altul de guverne *subnaționale*. Totuși, există diferențe între ele. Spre exemplu, Spania și Italia sînt state regionalizate; Belgia este o țară federală; Marea Britanie, datorită procesului de devoluție din Scoția, Țara Galilor și Irlanda de Nord, este pe cale să devină un stat descentralizat; iar Finlanda, chiar dacă pare un stat unitar, nu este, pentru că are o federație: Insulele Å land, cu o populație care vorbește limba suedeză. Mai mult decît atît, în Finlanda există o minoritate suedeză importantă, a cărei prezență este pe deplin recunoscută și protejată.

Trebuie subliniat faptul că în toate aceste țări (cu excepția Finlandei), acest cadru instituționalizat – cu două nivele de guvernare – mărește probabilitatea existenței acestui tip de partid, din moment ce există o scenă politică unde e mai ușor să concurezi pentru voturi și, în consecință, pentru posturi în guvernul subnațional.

Cele 26 de cazuri pot fi clasificate conform cu două dihotomii: dacă un partid are sau nu membri în guvern, și dacă da, atunci la nivelul național sau la cel regional. Coroborînd aceste două situații, am alcătuit un tabel cu patru compartimente în cadrul cărora sînt prezentate cazurile. În tabelul 2, folosind aceste compartimente, rezultă patru tipuri de partid: partidele prezente la guvernare, la ambele nivele; partidele fără nici un fel de participare; și partidele participante la un singur nivel al guvernului.

Tabelul 2. Partidele grupate conform participării la guvernare	
La guvernarea „națională”?	
Da	Nu
LN (Lega Nord)	SVP (Südtiroler Volkspartei)
VU (Volksumie)	UV (Union Valdôtaine)
FDF (Front Démocratique des Francophones)	PSdA (Partido Sardo d’Azione)
	PNV (Partido Nacionalista Vasco)
	EA (Eusko Alkartasuna)
	EE (Euskadiko Ezkerra)
	CiU (Convergencia i Unió)
	ERC (Esquerra Republicana de Catalunya)
	PA (Partido Andalucista)
La guvernarea „regională”?	CC (Coalición Canaria)
	PAr (Partido Aragonésista)
	UV (Unió Valenciana)
	UUP (Ulster Unionist Party)
	SF (Sinn Féin)
	SDLP (Social Democratic Labour Party)
	DUP (Democratic Unionist Party)
Nu	
RW (Rassemblement Wallon)	SNP (Scottish National Party)
SFP (Svenska folkpartiet)	PC (Plaid Cymru)
	BNG (Bloque Nacionalista Galego)
	HB (Herri Batasuna)
	VB (Vlaams Blok)

În paginile următoare, aceste patru grupuri vor fi prezentate mai pe larg, pentru a putea evidenția principalele caracteristici ale tuturor cazurilor. De asemenea, ar fi interesant de știut dacă mai există alte subgrupe între acestea. Scopul final este clarificarea acestui tablou în întregime. Primul grup este format din partidele fără nici un fel de participare la guvernare, nici la nivel național, nici la nivel regional. Al doilea grup este opusul celui dintâi: este format din cele câteva cazuri în care partidul a avut membri în guvernare, la ambele nivele. Al treilea este un grup mic de partide, care au participat la guvernarea națională, însă nu și la cea regională. În sfârșit, ultimul grup, și cel mai mare (cu 16 cazuri), cuprinde acele partide care au avut cel puțin o dată membri într-o guvernare regională.

2. Partidele fără reprezentare în guvernul național sau regional

În acest grup sînt doar cinci partide (sau forțe politice, într-un sens mai larg⁴): *Vlaams Blok* (VB), *Herri Batasuna/Euskal Herritarrok* (HB/EH⁵), *Bloque Nacionalista Galego* (BNG), *Scottish National Party* (SNP) și *Plaid Cymru* (PC). În ciuda faptului că au în comun această trăsătură (absența de la orice nivel de guvernare), ele prezintă diferențe esențiale.

Spre exemplu, toate aceste partide au avut foarte puține locuri în parlament, în afară de VB⁶. Chiar și numai din această cauză, șansele ca ele să aibă un rol crucial în parlamentul lor național sînt foarte mici. De fapt, PC a avut doar între 2 și 4 locuri în Camera Inferioară a Parlamentului britanic, care are mai bine de 635 de locuri; SNP a avut, din 1979 și pînă astăzi, între 2 și 6 locuri în aceeași cameră⁷; BNG a avut 2 sau 3 locuri în Camera Inferioară din Spania, care este compusă din 350 de membri; și, în sfârșit, HB/EH a avut între 2 și 5 locuri în aceeași cameră.

Însă există o diferență și mai mare între ele, legată de poziția lor ideologică față de instituțiile politice ale statului în care evoluează. Două dintre ele, chiar dacă din motive diferite, pot fi considerate partide antisistem: *Vlaams Blok* și *Herri Batasuna/Euskal Herritarrok*.

Pe de o parte, este VB, un partid extremist de dreapta, care are un discurs împotriva imigrării. Din această cauză, celelalte partide belgiene evită să ajungă la înțelegere cu el. Problema principală cu care se confruntă acestea este sprijinul tot mai mare de care se bucură VB din partea electoratului flamand, în special în orașul Anvers. Potențialul de coalizare al VB este blocat de propunerile sale ideologice și de dorința celorlalte partide de a-l exclude de la orice coaliție guvernamentală.

Pe de altă parte, ca partid antisistem, este HB/EH. Această forță politică este atît de legată de ETA, încît este îndeobște considerată aripa ei politică. Această percepție a fost în totalitate îmbrățișată de Curtea Supremă Spaniolă, care a scos acest partid în afara legii din această cauză (17 martie 2003). Curtea Supremă consideră că sînt suficiente dovezi că HB/EH face parte dintr-o grupare teroristă.

HB nu a participat niciodată direct la guvernarea bască, dar în anumite ocazii, evoluția sa în parlamentul basc a facilitat sarcina de guvernare a PNV. În anumite cazuri, absența parlamentarilor HB de la unele ședințe ale parlamentului basc a diminuat, *de facto*, majoritatea necesară în parlament și, în consecință, a fost mai ușor pentru PNV să obțină respectiva majoritate. Cu altă ocazie, după alegerile din 1998, în contextul suspendării ostilităților ETA prin Acordul de la Lizarra, EH a contribuit cu voturile sale la formarea unei majorități naționaliste basce, alături de PNV și EA. Această înțelegere le-a permis PNV și EA să guverneze, cu sprijinul din afară al EH⁸. Urmîndu-și strategia politică, HB/EH nu a ocupat în mod regulat locurile pe care le-a cîștigat în parlamentul Spaniei. Mai mult decît atît, la ultimele alegeri generale din Spania, EH nici măcar nu s-a înscris în cursă. Totuși, trebuie subliniat că la nivel local există cîteva coalizări între HB/EH și alte partide naționaliste basce.

În afară de aceste două partide, în acest grup se mai găsesc alte trei partide. Acestea sînt distincte față de cele enumerate mai sus, în sensul că ele participă în mod regulat la viața politică, acceptînd regulile democratice. Aceste partide sînt BNG în Galicia, SNP în Scoția și PC în Țara Galilor.

Ele au anumite elemente comune, care ajută la explicarea evoluției lor politice, inclusiv explicarea capacității lor de a forma coaliții și de a obține posturi guvernamentale. Toate trei partidele sînt pe locul doi în teritoriul lor (în alegerile parlamentare) și reprezintă cel mai important partid, de fapt singurul partid naționalist din teritoriul respectiv. În termeni generali, toate aceste partide primesc 20-30% din voturi și reprezintă alternativa politică a forței politice cîștigătoare: Partidul Popular (centru dreapta și naționalist spaniol) în Galicia; Partidul Laburist în Scoția și în Țara Galilor.

Dincolo de aceste lucruri însă, BNG, SNP și PC joacă roluri diferite pe propria scenă politică.

BNG a devenit din 1997 primul partid al opoziției din parlamentul Galiciei. Cum cîștigătorul era Partidul Popular⁹, singura speranță realistă pentru ca BNG să ajungă la guvernare, era ca PP să piardă majoritatea absolută a numărului de parlamentari și ca, în același timp, BNG și PSOE să ajungă la o înțelegere în privința împărțirii puterii. De fapt, această strategie a fost aleasă de ambele partide la alegerile locale din 1999. Chiar dacă PP a fost cel mai votat partid, pactul dintre BNG (a două forță) și PSOE (a treia forță) a dus la formarea de coaliții guvernamentale acolo unde a fost posibil. Rezultatul e că în cîteva din orașele mai mari din Galicia, primarul aparține BNG, iar BNG și PSOE împart puterea locală.

La nivelul Spaniei, BNG are locuri în Camera Inferioară a Parlamentului Spaniei, în ultimele două legislaturi. La alegerile din 1996, BNG a cîștigat 2 locuri, iar în alegerile din 2000, a cîștigat 3 locuri. Evoluția BNG în parlamentul spaniol este condiționată de faptul că partidul cîștigător este PP, rivalul său principal la

nivelul Galiciei. BNG nu a încercat, aşadar, să ajungă la o înţelegere cu PP în prima legislatură din motive evidente, când PP avea nevoie de câteva locuri pentru a governa. În cea de a doua legislatură, PP a câştigat cu majoritate absolută de locuri. Potenţiala înţelegere dintre BNG şi PP ar fi fost şi mai absurdă. Perspectiva ca BNG să aibă un cuvânt de spus la nivelul Spaniei va fi posibilă doar dacă PSOE va avea nevoie de sprijin pentru a governa după următoarele alegeri. În acest caz, dezavantajul electoral al PP în Galicia şi în întreaga Spanie ar putea crea condiţiile unei înţelegeri între BNG şi PSOE.

SNP şi PC sînt, de asemenea, pe locul doi în teritoriile lor. Marea deosebire faţă de BNG este că primul este un partid laburist, nu unul de centru-dreapta. În vreme ce în Galicia BNG şi PSOE au un *duşman* comun, întrucît aceste două partide sînt destul de apropiate unul de celălalt, ele se pot gîndi la o înţelegere postelectorală. Din contră, SNP şi PC îşi dispută înfiinţarea cu Partidul Laburist. De aceea, orice colaborare la nivel teritorial pare imposibilă, cel puţin pentru moment. De fapt, laburiştii au încheiat un pact cu liberal-democraţii pentru a forma guvernul scoţian şi cel galez.

Singura speranţă pentru SNP şi PC este să ajungă pe primul loc şi, după aceea, să caute sprijin din partea liberal-democraţilor. Partidul conservator este destul de departe de SNP şi PC, ideologic vorbind. Totuşi, există situaţii politice specifice în Scoţia şi în Ţara Galilor care ajută la înţelegerea acţiunilor partidelor.

În Ţara Galilor, spre exemplu, Partidul Laburist i-a propus PC să contruiască „o mare coaliţie” după alegeri, însă PC a refuzat. La alegerile din 2003, viitoarele coaliţii guvernamentale vor constitui o sursă de dezbateri în cadrul PC.

În Scoţia, relaţiile dintre SNP şi laburişti nu indică o potenţială înţelegere în viitor. SNP ar avea nevoie să devină cel mai votat partid din Scoţia, şi – dacă este necesar – să ajungă la o înţelegere cu al treilea partid, cel liberal-democrat. Însă există o problemă: SNP promovează ca scop independenţa Scoţiei în Europa, iar liberal-democraţii nu-şi doresc un asemenea rezultat. Ca atare, SNP se confruntă cu o mare problemă: principalul său proiect este respins de aproape toate celelalte partide din Scoţia, şi, în consecinţă, este foarte dificil pentru SNP să devină partener în guvernul Scoţiei.

În Casa Comunelor SNP şi PC au foarte puţine locuri. Aceasta, împreună cu faptul că sistemul electoral britanic garantează o suprareprezentare a partidului învingător, face ca locurile SNP şi PC să fie aproape inutile în susţinerea unui guvern. Doar într-o anumită situaţie, SNP şi PC şi-au putut folosi locurile într-o manieră care a avut un oarecare impact asupra politicii britanice.

Spre exemplu, PC s-a hotărît să sprijine guvernul laburist în 1978-1979, „în schimbul legiferării compensării afecţiunilor pulmonare ale minerilor şi pietrarilor” (Tristan 2001:17) sau, dacă nu, să pactizeze cu conservatorii la mijlocul anilor '90. În asemenea momente, „în care John Major nu putea conta pe colegii de

partid pentru a vota politica guvernului față de Tratatul de la Maastricht, Plaid a votat cu guvernul și în schimb, guvernul a asigurat trei locuri pentru reprezentanții Țării Galilor în nou formată Comisie a Regiunilor, inclusiv unul nominalizat de Plaid Cymru (Tristan 2001: 17-18). În sfârșit, câteodată PC a făcut niște înțelegeri pentru a obține de la guvernul britanic implementarea unor politici în favoarea galilor (spre exemplu, televiziune în limba galeză).

Cazul SNP este foarte diferit. Din motive istorice, SNP și laburiștii nu au fost în relații bune, și aceeași situație e valabilă și în ceea ce-i privește pe Conservatori. SNP este destul de singuratic pe scena politică. Implicarea SNP la guvernarea Marii Britanii este foarte scăzută, fiind vorba de numărul de locuri și de găsirea unui partener de încredere. În 1978, după primul referendum asupra devoluției Scoției, SNP a rupt orice legătură cu Partidul Laburist. Mai mult decât atât, „ironia supremă a constat în faptul că, în fond, SNP a fost responsabil pentru votul de neîncredere, care a dus la căderea, cu diferență de un vot, a guvernului laburist condus de James Callaghan,” (Lynch 1992:447). Apoi, votul SNP împotriva guvernului laburist „a condus la alegeri generale și la victoria conservatorilor” (Butler and McLean 1999:7). Această experiență a fost una amară pentru SNP: rezultatul implicării sale directe în politica Marii Britanii a fost venirea la putere a lui Thatcher, care era tocmai opusul a tot ceea ce apăra SNP, iar parcursul lui l-a costat multe voturi. În consecință, vreme de aproape 20 de ani, devoluția Scoției a părut să fie abandonată pentru totdeauna. În acest context, nu este surprinzător faptul că SNP manifestă un fel de alergie la a se implica mai profund în politica britanică.

3. Partidele cu participare la nivelele regional și național de guvernare

În această categorie sînt incluse acele partide care au participat într-un cabinet la cele două niveluri de guvernare: regional și național. Evident, această situație este posibilă doar în statele descentralizate. Aceste partide sînt: *Lega Nord* (LN) în Italia, *Volksumie* (VU) și *Front Démocratique des Francophones* (FDF), ambele în Belgia.

Aceste trei partide au caracteristici comune: sînt partide puternice în teritoriul lor (nordul Italiei, Flandra și Bruxelles); sînt suficient de puternice ca număr de locuri pentru a fi de importanță crucială la nivelul statului național; și, în al treilea rînd, ele nu mobilizează un popor care a fost exclus din procesul construcției națiunii. De fapt, VU și FDF constituie părțile extreme ale conflictului național din Belgia, una flamandă, cealaltă valonă, însă nu se poate spune că aceste partide au ca scop adunarea voturilor unei minorități naționale din cadrul statului belgian. În cazul Lega Nord, în ciuda încercărilor liderului său de a construi o identitate națională „padană”, diferită de cea italiană, formațiunea exprimă mai mult nemulțumirea populației din nordul Italiei față de funcționarea Italiei moderne,

decît dorința de apărare a unei identități naționale periclitată. Cu toate că, pînă la urmă, unele dintre aceste partide au avut uneori un discurs radical la adresa statului lor național, aproape toate punctele din agenda lor politică au fost îndeplinite (sau sînt în curs de a fi îndeplinite) în procesul restructurării distribuției teritoriale a puterii politice, atît în Belgia cît și în Italia. Totuși, ca și în cazul grupului precedent, și în acesta există diferențe importante între membrii săi, care trebuie luate în considerare.

Lega Nord a luat ființă în 1991 în urma fuziunii cîtorva mici partide regionale. Primele alegeri generale la care a participat au fost cele din 1992, cînd au înregistrat un succes destul de mare la nivel național (8,6% din voturi), și unul și mai mare în anumite regiuni din Italia de nord, ca Lombardia sau Veneto. Apariția sa a avut loc în contextul unei crize generale a sistemului de partide din Italia, datorate corupției din cadrul cîtorva dintre partidele cele mai importante. În acest climat, parlamentul italian, la presiunea opiniei publice din Italia și a cetățenilor, a schimbat sistemul electoral. A fost un moment de referință în istoria politică a Italiei. În 1994 s-au ținut alegeri generale, în noul sistem, bazat mai ales pe obținerea majorității relative. LN a încheiat o înțelegere electorală cu noul grup politic al lui Berlusconi, *Forza Italia* (FI). LN a obținut rezultate destul de bune (8,4%, 117 deputați și 61 de senatori, cel mai mare grup parlamentar), care au permis LN să joace un rol important în primul guvern al lui Berlusconi, format din FI, *Alleanza Nazionale* și LN. LN acționa atunci ca partid de centru-dreapta cu o revendicare prioritară: să transforme Italia într-un stat federal. Cîteva luni mai tîrziu, LN a părăsit guvernul susținînd că partenerii săi politici nu doreau implementarea reformelor federaliste. Dincolo de asta, mai era un motiv: FI creștea în rîndul electoratului LN, iar LN avea nevoie să-și consolideze propriul profil politic.

După alegerile din 1996, Italia a fost condusă de o coaliție de centru-stînga, iar LN era în opoziție. În 2001, LN a făcut parte din marea coaliție învingătoare, compusă din FI, AN și LN. În ciuda regresului electoral (cîștigase doar 3,9% din voturi și nu a trecut pragul necesar pentru a intra în distribuția proporțională a locurilor), LN a reușit să cîștige aproape 40 de locuri din votul bazat pe majoritatea relativă. Acestea au fost suficiente pentru a păstra LN ca partener important al coaliției de dreapta și i-au asigurat trei ministere în guvernul lui Berlusconi: Justiția; Reforma Instituțională și Devoluția; și Politicile Sociale și de Muncă.

Celălalt caz important din acest grup este *Volksumie* (VU), un partid naționalist flamand. VU a participat în trei guverne belgiene: în două guverne între 1977-1979, iar a treia participare a fost în 1988-92. După cum explică De Winter, „pentru prima dată în 1977, VU împreună cu FDF s-au alăturat celui de-al patrulea cabinet Tindemans de centru-dreapta, al cărui protocol guvernamental includea un program ambițios care urmărea regionalizarea profundă a statului unitar. Această primă experiență nereușită care a durat un an și a fost sancționată dur de electorat în

1978¹⁰, a exclus VU din guvern pînă în 1988”. În acea participare la guvernare, VU a primit ministerele Educației și Industriei. Zece ani mai târziu, VU a participat încă o dată la guvernarea belgiană: „În 1988, VU s-a alăturat celui de al optulea cabinet Martens de centru-stînga. A sprijinit guvernul mai mult de trei ani și a fost martorul votării și implementării primelor două etape din reforma instituțională. Totuși, reforma n-a fost niciodată încheiată, căci în cele din urmă VU s-a retras din guvern, datorită conflictului intern asupra vînzării de arme către Orientul Mijlociu” (De Winter, 2001:23). VU a luat în primire un post de vice-președinte și Ministerul Economiei. În cele din urmă, VU a participat la nivel regional: a făcut parte din guvernarea flamandă de după alegerile regionale din 1999.

Experiența *Front-ului Démocratique des Francophones* (FDF) este destul de asemănătoare cu cea de mai sus. În același guvern ca și VU, FDF s-a implicat la sfîrșitul anilor '70 în coaliții de centru-stînga, care urmăreau reformarea statului unitar. De fapt, angajamentul FDF a durat cu cîteva luni mai mult ¹¹. De asemenea, ca și în cazul VU, participarea la guvernare a avut un preț: partidul a pierdut o treime din voturi la alegerile din 1981. Ca și VU, FDF a participat și la guvernările regionale. De exemplu, în 1995, a obținut un minister în regiunea Bruxelles.

Ca o concluzie asupra participării VU (și FDF) în guvern, De Winter subliniază: „Astfel, VU a fost invitat să participe la guvernare doar cînd partidele tradiționale aflate la putere s-au decis să reformeze constituția și au avut nevoie de sprijinul unui alt partid pentru a forma cele două treimi necesare în ambele camere. Totuși, aceasta nu era singura coaliție posibilă. De fapt, patru din cinci reforme constituționale de mare importanță (1970, 1980, 1993 și 2001) au fost duse la bun sfîrșit fără partide regionaliste în guvern. O coaliție «tripartită» a partidelor tradiționale a fost întotdeauna posibilă. VU, ca și FDF și RW, a cîștigat un rol guvernamental cînd partidele tradiționale au socotit această includere drept cea mai convenabilă formulă de coaliție capabilă să voteze chestiunea inevitabilă a reformei constituționale. Foarte probabil, partidele regionale erau preferate în locul celei de-a treia familii de partide tradiționale, pentru că acestea erau partide cu mai puține pretenții în ce privește alte chestiuni arzătoare, mai ales cele socio-economice”. (De Winter, 2001)

Totuși, același autor oferă o alternativă sau o explicație complementară. Participarea acestor partide la guvernare poate fi o strategie a partidelor tradiționale cu scopul de a slăbi în mod deliberat aceste partide. Trei motive ajută la înțelegerea acestei idei:

- 1) Aceste partide nu reușesc să reformeze statul așa cum și-au dorit și cum le-a fost promis de celelalte partide;
- 2) Înțelegerea sau compromisul dintre flamanzi și valoni atenuază profilul lor mai dur în conflictul interlingvistic;
- 3) Aceste partide sînt forțate să se definească mai clar în ce privește anumite strategii politice și, în consecință, pot pierde alegători.

În fine, aceste partide au avut un impact minor în politică: „VU a profitat de ocazie ori de câte ori a fost invitat la guvernare de celelalte partide. De aceea, în ce privește obținerea de funcții sau comportamentul în coaliție, VU s-a comportat aproape ca partidele tradiționale, însă fără să dispună vreodată de puterea lor de inițiativă, de libertatea lor de manevră sau puterea lor de șantaj. De fapt, după ce VU, RW și FDF au decis să părăsească guvernarea (sau au fost respinse), partidele care au rămas au continuat pur și simplu fără ele.” (De Winter, 2001:24)

Un element comun al partidelor din acest subgrup este că au suferit importante pierderi electorale după participarea la guvernarea națională. O ipoteză ar putea fi că partidele tradiționale le-au luat o parte din alegători.

4. Partidele cu participare doar la nivelul național al guvernului

Acestea sînt cele două partide care au participat la guvernarea națională, însă nu și la cea regională, pentru simplul fapt că această ultimă oportunitate nu a existat: *Svenska Folkpartiet* (SFP) în Finlanda și *Rassemblement Wallon* (RW) în Belgia. De fapt, Finlanda este un stat unitar cu un singur parlament, cu excepția cazului particular al Insulei Åland, care nu este luat aici în considerare. Așa că, evident, există doar o singură guvernare la care să se participe, în afara celei locale. Cazul belgian este puțin mai complicat. În ultimele decenii, Belgia și-a schimbat mult cadrul instituțional pînă cînd a devenit un stat federal. Dar RW activa înainte de crearea de adunări alese de nivel subnațional. Cînd au avut loc primele alegeri în asemenea parlamente (în 1995), RW nu exista încă. Acesta este principalul motiv de a include RW în această categorie.

În afară de această trăsătură comună, diferențele dintre aceste două cazuri sînt destul de mari: în timp ce RW a fost un partid mic, cu o istorie politică scurtă (aproape 20 de ani, între anii '60 și '80), SFP a avut o lungă istorie în politica finlandeză și un impact însemnat asupra ei:

„SFP s-a bucurat de-a lungul istoriei sale de un considerabil acces la puterea economică și politică, iar partidul are un statut aproape permanent de partid de guvernămînt. SFP a făcut parte din fiecare guvern din 1979 înapoi. Astfel, puterea sa electorală în scădere a fost compensată de o poziție puternică în negocierile guvernamentale.

Chiar dacă puterea sa electorală a scăzut, SFP este aproape permanent un partid de guvernare. Din 60 de cabinete (excluzînd cabinetele interimare) formate de la dobîndirea independenței pînă în prezent, SFP a fost inclus în 41. Mai mult decît atît, SFP a făcut parte din toate guvernele formate după alegerile din 1979, singurul partid care a reușit acest lucru în acest interval de timp. (Arter, 1999: 63; Nousiainen, 2000) Doar Partidul Agrar de centru ocupînd o poziție mediană pe dimensiunea stînga-dreapta a scenei politice a fost inclus în mai multe guverne decît SFP.

Statutul său semi-permanent ca partid de guvernământ se explică în mare măsură prin dimensiunea mică, ideologia flexibilă și prin slaba accentuare a chestiunii limbii pe planul politicii interne. Dimensiunea sa mică face ca includerea sa în guvern să fie destul de ușoară pentru partidele mai mari. În plus, ideologia SFP este relativ destul de vagă și de flexibilă (partidul se consideră un „unificator” în politica finlandeză) pentru a permite cooperarea cu partide din tot spectrul ideologic. De exemplu, după alegerile din 1995 și 1999, partidul a fost membru al guvernului de coaliție, care reunea cinci partide, inclusiv cele mai de dreapta (Coaliția Națională) și cele mai de stînga (Alianța de Stînga) din legislatură. În timp ce această dinamică guvern-opoziție a dictat comportamentul în coaliție al partidului la nivel național, SFP a fost dispus să colaboreze cu toate partidele atât în Eduskunta, cît și în consiliile locale. Această atitudine cooperantă este bazată pe pragmatismul culturii politice finlandeze, care domină în mare măsură toate deciziile societale, și pe faptul că nici un partid reprezentat în Eduskunta nu contestă statutul limbii suedeze în Finlanda. Totuși, datorită ideologiei sale liberale de centru-dreapta, SFP a colaborat în principal cu alte partide de dreapta, îndeosebi cu Coaliția Națională și cu Partidul de Centru. (Raunio, 2002)

Într-adevăr, SFP a numit o dată prim-ministrul (în 1954) și a deținut responsabilitatea a diferite ministere de-a lungul acestor ani, în guvernele KESK (partid centrist), KOK (partid conservator) și SDP (partid social-democrat): Ministerul de Externe, Apărarea, Justiția, Finanțele, Educația, Sănătatea, Industria, Problemele Sociale și Lucrările Publice. În ultimul guvern (1999-2003), SFP a deținut două portofolii: Ministerul Apărării și cel al Sănătății și Serviciilor Sociale. După cum se poate observa, SFP a deținut ministere importante, de importanță strategică pentru stat, însemnînd că acest partid poate fi considerat în totalitate loial statului.

Din contră, experiența guvernamentală a RW este mult mai mică decît cea a SFP. RW a fost primul partid regionalist care a făcut parte dintr-un guvern belgian. În 1974, cele trei partide regionaliste existente (RW, VU și FDF) au fost invitate să participe într-un cabinet de centru-dreapta „pentru implementarea reformelor anunțate în reforma constituțională din 1970. Doar RW a acceptat.” (De Winter, 2001) În ciuda importanței ministerului atribuit (Probleme Economice), o atare acceptare a cauzat oarecare probleme în interiorul partidului, întrucît conducerea sa era în favoarea participării la guvernare, însă mulți membri erau împotriva ei. Se estimează că aproape 40% dintre ei au părăsit partidul (Buelens și Van Dyck, 1998). La alegerile următoare din 1977, RW a pierdut aproape jumătate din voturi (de la 17,8 la 9,2 în Valonia) și a mai pierdut alte voturi în 1978. În cele din urmă, acest partid a dispărut la mijlocul deceniului următor.

5. Partidele cu participare doar la nivelul regional de guvernare

Acesta este cel mai mare grup de partide dintre cele avute în vedere aici. Cuprinde 16 partide, însă ele activează în doar trei state: Spania, Italia și Marea Britanie. Forțele politice spaniole sînt: *Convergència i Unió* (CiU) și *Esquerra Republicana de Catalunya* (ERC) în Catalonia; *Partido Nacionalista Vasco* (PNV), *Eusko Alkartasuna* (EA) și *Euskadiko Ezquerri* (EE) în Țara Bascilor; *Coalición Canaria* (CC) în Insulele Canare; *Partido Andalucista* (PA) în Andaluzia; *Partido Aragonésista* (PAR) în Aragon și *Unió Valenciana* (UV) în Ținutul Valenciei. Partidele italienești sînt: *Südtiroler Volkspartei* (SVP) în Tirolul de Sud; *Partito Sardo d'Azione* (PsdA) în Sardinia și *Union Valdôtaine* (UVt)¹² în Valle d'Aosta. În cele din urmă, sînt cazurile din Irlanda de Nord: *Ulster Unionist* (UU), *Social Democratic Labour Party* (SDLP), *Democratic Ulster Party* (DUP) și *Sinn Féin* (SF).

Există diferențe considerabile între aceste partide: de la partide cu sprijin electoral puternic în teritoriul lor și chiar cu un mare impact la nivel național, pînă la partide mici care au participat foarte rar la guvernarea regională.

În afară de această diferență, mai sînt și altele care trebuie remarcate. În ciuda faptului că aceste partide au avut experiențe de încheierea de acorduri sau construirea de coaliții guvernamentale cu alte partide, unele din ele au pactizat mai des decît restul care, fie sînt destul de puternice pentru a guverna singure, fie prea slabe pentru a fi parteneri de guvernare.

Altă diferență între aceste partide constă în faptul că unele dintre ele au obținut președinția guvernării autonome, iar altele nu. Bunăoară, SVP, CiU, PNV și CC au constituit întotdeauna (sau încă mai constituie) partidul de la guvernare în teritoriul lor; UVt, PAR și PsdA au deținut la un moment dat președinția guvernării teritoriale; și, în sfîrșit, restul partidelor nu au avut niciodată președinte într-o astfel de guvernare¹³. Situația din Irlanda de Nord este foarte specifică, pentru că, în cadrul procesului de pace, aranjamentele instituționale sînt făcute de așa manieră încît cele două puteri politice majore (UU și SDLP) să fie la vîrfurile guvernării, împărțind puterea. Aceasta înseamnă că această practică eludează mecanismul parlamentar folosit în restul teritoriilor, cu excepția Tirolului de Sud, unde un guvern consensual este de asemenea impus de lege (Argelaguet, 2002).

În final, trebuie subliniat că în toate teritoriile este un lucru foarte obișnuit să se construiască coaliții de guvernare, care includ tot felul de combinații, fără să urmeze un model predeterminat.

Cele mai importante date care se referă la asemenea chestiuni sînt incluse în tabelul 3. În acest tabel se află procentajul voturilor fiecărui partid la alegerile regionale (maximul, minimul și rezultatul ultimelor alegeri), numărul de legislaturi în care partidul s-a aflat în camera legislativă regională, numărul de ocazii în care partidul a deținut conducerea guvernului regional, numărul de legislaturi în care partidul a participat la coaliții de guvernare și, în fine, cu ce partide.

PARTIDELE REGIONALE LA GUVERNARE SAU ÎN OPOZIȚIE

Tabelul 3. Experiența de guvernare a partidelor regionale									
	% voturi la alegerile regionale ¹			Număr de legislaturi în parlamentul regional	Conducerea guvernului regional		Coaliție		Împreună cu:
	Max.	Min.	Ultimele alegeri		Cînd? (nr. și % de legislaturi)		Cînd? (nr. și % de legislaturi)		
					Nr.	%	Nr.	%	
CiU	46,6	27,7	37,7	6	6	100,0	1	16,7	ERC ²
SVP	67,6	52,0	56,6	12	12	100,0	12	100,0	DC (5); DC+PSI (3); DC + PRI; DC+ PSDI; PPI + PDS; Centrosinistra+UDA
PNV³	42,7	23,6	42,7	7	7	100	5	71,4	PSOE (3); EA+EE ⁴ ; EA +PSOE; EA ; IU
CC	36,9	33,2	36,9	2	2	100,0	2	100,0	PP (2)
UV⁵	42,6	11,5	42,6	11	8	72,7	8	72,7	DC; stînga; PCI+PSI; DC+ PSDI+PRI+UV prog: DC + ADP + PSI + PRI; PDS+ecologisti + ADP-PRI + reg.; stînga + CCD-CDU
PAR	28,5	13,3	13,3	5	2	40,0	4	80,0	PP (3); PSOE
PSdA	13,8	3,1	8,3	10	1	10,0	8	80,0	DC (7); PSDI
EA³	15,8	8,6	8,6	5	0	0,0	3	60,0	PNV+EE ⁴ ; PNV+PSOE; PNV+IU
PA	10,8	5,4	7,5	6	0	0,0	2	33,3	PSOE (2)
IUV	10,4	7,0	7,0	3	0	0,0	1	33,3	PP
EE	10,8	7,7	7,7	4	0	0,0	1	25,0	PNV+EA ⁴
ERC	9,5	4,1	8,7	6	0	0,0	1	16,7	CiU ²
UUP	21,3			1	1	100,0	1	100,0	DUP+SDLP+ SF
SDLP	22,0			1	1	100,0	1	100,0	SF+UUP+DUP
SF	17,7			1	0	0,0	1	100,0	SDLP+DUP+UUP
DUP	18			1	0	0	1	100	UUP+SF+SDLP

În coloana „Coaliție”, după nume le partidului se indică, în paranteză, dacă s-a aflat la guvernare de mai multe ori.

1. Doar alegerile la care aceste partide au obținut locuri.

2. CiU-ERC: doar doi ani de coaliție.

3. În 2001, PNV și EA au format o coaliție electorală.

4. Această coaliție nu a durat decît 6 luni.

5. În Valle d’Aosta, primele trei alegeri s-au ținut după sistemul majorității relative.

Din tabelul de mai sus, pot fi stabilite patru subtipuri de partide: „partide guvernamentale”, „partide la guvernare”, „parteneri minori în coaliții guvernamentale” și „cazuri tip Irlanda de Nord”.

Subtipul 1: „partide guvernamentale”

În acest subtip intră partidele care au făcut întotdeauna parte din guvernul regional: CiU, PNV, CC și SVP. Ele au în comun mai multe trăsături, precum forța electorală și responsabilitatea de a dezvolta o arie vastă de politici, din moment ce puterile guvernării la cîrma căreia se află sînt foarte importante. Totuși, există cîteva diferențe între ele care trebuie subliniate: una legată de puterea lor mai mare sau mai mică de a guverna singure; cealaltă legată de relevanța lor pe scena politică națională.

În legătură cu prima diferență – posibilitatea lor de a guverna singure – aceste partide pot fi clasificate urmînd această ordine (de la cea mai mare la cea mai mică posibilitate): CiU, PNV, SVP și CC. CiU a guvernat întotdeauna singur, fără a forma o coaliție, cu excepția unei perioade de doi ani, cînd a format o coaliție cu ERC, deși avea majoritatea absolută de voturi în parlamentul catalan. Din cele

șase legislaturi, CiU a avut majoritate absolută în trei (1984-88, 1988-92 și 1992-95). În restul, CiU a primit sprijin parlamentar pentru a guverna: din 1980-84 de la ERC și UCD¹⁴; iar din 1995-99 și 1999-2003, de la PP.

PNV a guvernat singur în primele două legislaturi (1980-84 și 1984-86) și în coaliție cu celelalte partide: cu PSOE (1986-90, 1990-94 și 1994-98), cu EA și EE (doar șase luni, în 1986), cu EA și PSOE (în 1994-98), cu EA – și cu sprijinul parlamentar al EH – (în 1998), și, în sfârșit, cu EA și IU (Stînga Unită) din 2001.

SVP ar avea suficiente voturi și locuri pentru a guverna singur, dacă instituțiile ar funcționa într-o manieră parlamentară. Însă, ca urmare a pacturilor privind drepturile comunității de limbă germană din Italia, guvernul provincial trebuie să respecte proporția grupurilor lingvistice din teritoriu. Acesta este motivul pentru care SVP este obligat legal să formeze coaliții pentru a guverna. Principalul partener a fost partidul italian DC și succesorii săi.

În sfârșit, CC, de vreme ce este dintru început o coaliție (1993), a fost cea mai votată putere politică din Insulele Canare, dar fără suficiente locuri pentru a guverna singură. Ca atare, a format coaliții cu PP în două legislaturi (1995-99 și 1999-2003).

Cealaltă diferență este legată de relevanța acestor partide la nivel național. SVP contează foarte puțin pentru că de obicei are doar 3 locuri în Camera Inferioară Italiană și, ca atare, nu poate avea un rol crucial. CC are 4 locuri în Camera Inferioară din Spania (din 1993 încoace). În 1996, CC a sprijinit PP în schimbul sprijinului acestuia în guvernul din Canare. În 2000, chiar dacă PP a avut majoritatea absolută de locuri, CC a continuat să-l sprijine. Motivul acestui comportament se poate explica prin coaliția guvernamentală din Insulele Canare și prin faptul că unii lideri din CC proveneau din UCD, ca și unii lideri din PP. Ei au în comun unele propuneri de tip ideologic, în general asupra a ceea ce poate fi numit „model de societate”. PNV a menținut o implicare scăzută în politica statului spaniol socotit în ansamblu, cu excepția chestiunilor care se răsfrîngeau asupra Țării Bascilor. Poziția sa nu a fost niciodată decisivă ca urmare a numărului foarte mic de locuri deținute. Totuși, PNV a sprijinit PP din 1996 pînă în 1998. În sfârșit, CiU este singura forță politică care are cu adevărat puterea de a acționa la nivelul statului spaniol în ansamblu. Cîteodată, a fost al treilea grup parlamentar din Camera Inferioară din Spania, iar voturile sale au fost decisive în alegerea președintelui guvernului Spaniei. CiU a acordat sprijin parlamentar tuturor partidelor spaniole care au avut nevoie: UCD (1977-82), PSOE (1993-96) și PP (1993-96). Însă CiU nu și-a dorit niciodată să facă parte din guvernul spaniol. Strategia CiU a fost să ajute guvernul spaniol la aderarea Spaniei la Uniunea Europeană și la modernizarea Spaniei. În schimb, CiU a reușit să crească nivelul de autonomie nu doar pentru Catalonia, ci pentru toate Comunitățile Autonome Spaniole. Uneori, acest tip de acorduri dintre CiU și principalul partid spaniol a

fost aspru criticat de către alte partide care acuzau guvernul că vinde Spania catalanilor. În consecință, au existat unele propuneri de reformare a sistemului electoral pentru a se evita puterea decisivă a catalanilor naționaliști din cadrul CiU.

Procesul pactizării cu PP merită explicat mai pe larg. În legislatura precedentă (în 1993), CiU a sprijinit PSOE, deoarece Spania avea nevoie să dezvolte anumite politici economice care să-i permită îndeplinirea condițiilor Uniunii Europene. În schimbul acestui sprijin, PSOE a aprobat un nou sistem pentru finanțarea comunităților autonome, care a crescut nivelul autogovernării regionale. PP a fost foarte critic în privința acestui pact. Însă, la alegerile următoare, PP avea nevoie de voturile CiU pentru a jure la guvernare și a trebuit să cadă la o înțelegere cu CiU. Ca și consecință, sistemul de finanțare a fost extins și pentru satisfacerea pretențiilor CiU¹⁵. Înțelegerea dintre CiU și PP a fost destul de ușor de realizat, pentru că CiU avea nevoie de sprijinul PP în parlamentul catalan. Acest echilibru s-a schimbat însă în 2000. CiU avea nevoie în continuare de sprijinul PP în Catalonia, însă PP nu avea nevoie de voturile CiU la Madrid. CiU a trecut de la situația în care putea condiționa formarea guvernului de la Madrid la aceea de a rămâne izolat în Barcelona¹⁶.

Subtipul 2: „partide la guvernare”

Acestea sînt partidele care au avut uneori responsabilitatea de a guverna și care participă de obicei la guvernările regionale: UVt, PAr și PSdA. Într-adevăr, aceste partide au deținut pînă și președinția guvernului regional. Ele mai au în comun o altă trăsătură: sînt partide fără relevanță la nivelul statului, pentru că obțin foarte puține locuri la alegerile naționale. Dincolo de aceste trăsături comune, există și deosebiri între ele. Rezultatele electorale ale UVt sînt în creștere, această tendință apropiind UVt de partidele din subtipul de mai sus. Diferența majoră este că, deși UVt a deținut de mai multe ori președinția regională în Valle d’Aosta, acest lucru nu s-a întîmplat întotdeauna. Mai mult decît atît, pentru a putea guverna, UVt a încheiat înțelegeri cu diferite partide, mai ales cu DC.

Din contră, PAr cunoaște o tendință descrescătoare în rîndul electoratului. A făcut parte adesea din guvernarea aragoneză, în coaliție cu PP¹⁷ sau cu PSOE (1999-2003). În două ocazii, PAR a deținut președinția guvernului regional aragonez: în 1987-91 și 1991-1993.

PSdA este al treilea caz și cel mai mic partid din această subcategorie, cu voturi puține în teritoriu și cu oarecare experiență de guvernare în Sardinia: „În guvernul regional, PSdA a fost aliat cu DC în primii 20 de ani ai implementării statutului Sardiniei. 9 din 24 de guverne regionale DC au fost parțial formate din *assessori* PSdA (care ar fi un echivalent pentru un ministru la nivel național). Membrii sarzi din consiliul regional și-au dat imediat seama că în practică autonomia

era diferită de ceea ce-și imaginaseră: relațiile între guvernul regional și cel central erau asimetrice în sensul că nu erau folosite toate posibilitățile autonomiei regionale. DC conducea la Roma, iar în Cagliari nu permitea regiunii să acționeze într-adevăr autonom. Evoluția echilibrului politic din anii '80 (succesele electorale ale PSdA și majoritatea de stînga) a dus la o coaliție între PSdA și Partidul Socialist în cadrul președinției sarde din 1984 pînă în 1989.” (Roux, 2002)

Același autor subliniază că „experiența împărțirii puterii regionale cu DC a avut consecințe nefaste: dezamăgirea provocată de autonomia regională a produs nemulțumire și o pierdere treptată a sprijinului. De fapt, PSdA va obține rezultate modeste (între 3 și 7%) pînă la sfîrșitul anilor '70.”

Subtipul 3: „parteneri minori în coaliții de guvernare”

Acesta este un grup de partide care au avut ocazia să participe într-un guvern regional ca partide minore. Toate aceste partide sînt cazuri *spaniole*: EA, PA, UV, EE și ERC. Ele au relevanță foarte mică la nivelul Spaniei, exceptînd anumite situații specifice. Ele pot fi ordonate în funcție de experiența lor la guvernare - de la mai mare la mai mică, primul caz fiind reprezentat de EA. Acest partid a participat în guvernele basce alături de PNV, din care s-a desprins de altfel. Uneori și alte partide au fost implicate în aceste coaliții: PSOE, EE sau IU, ca în coaliția de acum. EA și-a asumat ministere diverse, spre exemplu Educația sau Justiția.

Al doilea caz este PA, care face acum parte din guvernul andaluz alături de PSOE. În acest grup, constituie singurul partid care a avut o intervenție importantă la nivel național, la începutul perioadei de tranziție a Spaniei către democrație. În 1979, PSA (Partidul Socialist din Andaluzia, vechiul nume al PA) a sprijinit UCD pentru deblocarea procesului autonomiei andaluze, însă „scopul acestor acorduri a fost ori prost explicat electoratului, ori/și condițiile acestora au fost interpretate greșit.” (Montabes et alții, 2002). Ca urmare, PSA a pierdut din sprijinul electoratului andaluz (de la 11,1% în 1979 la 2,3% în 1982) . PA și-a recuperat locurile în parlamentul spaniol în 1989 (2 locuri, 6,2%); le-a pierdut din nou și a recuperat un loc în 2000 (5,1% din voturile andaluze).

Următorul caz este UV, care a format o coaliție guvernamentală cu PP în parlamentul valencian, în 1995. În schimbul votării candidatului PP la președinție, UV a primit un minister în guvern (Agricultura) și postul de președinte al Parlamentului. În alegerile care au urmat, în 1999, PP a obținut majoritatea absolută de locuri, iar UV a pierdut multe voturi: PP a devorat discursul UV, liderii și voturile sale. În prezent, acest partid a dispărut, neavînd nici un loc în parlamentul valencian și nici în cel spaniol.

EE, un partid naționalist basc, de stînga, nu mai există: unii din liderii săi au trecut în EA, cîțiva (cei mai importanți) în PSOE, iar restul au ieșit din politică. EE a făcut parte dintr-o coaliție cu PNV și EA în 1990, dar aceasta n-a durat decît 6 luni, deoarece EA începuse o campanie pro-separatistă, lucru inacceptabil pentru PNV

În sfârșit, mai există un partid catalan naționalist de sfînga: ERC. Acest partid ar fi trebuit inclus în subcategoria partidelor fără experiență de guvernare, alături de BNG, SNP și PC, dar ERC a făcut parte dintr-o coaliție guvernamentală cu CiU timp de doi ani, între 1984 și 1986, deținînd Ministerul Industriei. Mai mult decît atît, în timpul primei legislaturi catalane, ERC a acordat sprijin parlamentar CiU. Ca urmare, ERC a pierdut o mulțime de voturi la alegerile următoare (de la 8,9% în 1980 la 4,4% în 1984).

Subtipul 4: „cazurile tip Irlanda de Nord”

Aceasta este o subcategorie aparte și se referă la cazurile din Irlanda de Nord. Membrii sînt UU, SDLP, DUP și SF. Principala trăsătură este că dacă aceste partide sînt la guvernare, formarea unei coaliții se datorează nu doar puterii lor electorale, ci cadrului legal conceput la Procesul de Pace început în 1998. Toate aceste partide fac parte din guvern potrivit voturilor obținute la alegeri. Ca urmare, UU și SDLP dețin trei ministere, iar DUP și SF cîte două. Mai mult decît atît, șeful guvernului nu este ales de camera legislativă. De fapt, există un prim-ministru și un vice-prim-ministru ale căror responsabilități sînt întreșesute. Prima funcție revine partidului situat pe primul loc la alegeri (UU), iar cealaltă, celui de-al doilea (SDLP), ajungîndu-se astfel la o modalitate consensuală de elaborare a strategiilor politice. În prezent, toate aceste aranjamente instituționale sînt blocate pentru că nu există o înțelegere asupra modalității de continuare a procesului de pace în acest teritoriu.

Toate aceste partide sînt lipsite de relevanță în Parlamentul Britanic, ele fiind decisive într-o dezbatere doar în anumite ocazii. De regulă, partidele unioniste sprijină Partidul Conservator, în timp ce SDLP este legat de Partidul Laburist. Pe de altă parte, SF nu participă la guvernarea de la Westminster, pentru că nu acceptă suveranitatea britanică asupra acestei părți a Irlandei.

6. Concluzii

Ca și concluzii provizorii asupra acestei taxonomii de partide bazate pe experiența lor la guvernare, pot fi trecute în revistă cîteva idei.

Există o mare diversitate de cazuri, o adevărată galaxie de împrejurări care influențează partide foarte diferite.

Toate aceste partide urmăresc să fie la guvernare, dar nu cu orice preț. Ele examinează consecințele implicării lor și după aceea decid dacă participă sau nu. În termeni generali, aproape toate au participat la guvernare.

Înțelegerile pe care le fac ele sînt similare înțelegerilor făcute de celelalte partide din lumea politică. Aceste partide își asumă responsabilitățile pe care le pot îndeplini, iar acestea pot fi foarte diferite. Nu există un model general de comportament. La guvernare, aceste partide și-au asumat tot felul de ministere.

Toate aceste partide încheie cu greu alianțe la nivel național. Două lămuriri ajută la înțelegerea lor. Prima este destul de evidentă: aceste partide au prea puține

locuri pentru a fi decisive. Rareori rolul lor poate fi unul crucial în parlamentul național. A doua: toate aceste partide sînt conștiente de consecințele unui acord de acest fel: pot pierde voturi la următoarele alegeri.

Aici, avem de-a face cu un paradox: înțelegerile cu partidele naționale sînt periculoase. Cînd un partid regional a dobîndit suficientă putere pentru a fi influent la nivel național și pentru a fi capabil să schimbe lucrurile în favoarea sa, atunci partidul se confruntă cu pericolul de a pierde voturile și sprijinul electoratului. E dificilă găsirea unei explicații generale pentru toate cazurile, dar e simptomatic faptul că toate partidele care au fost implicate la nivel național au avut probleme electorale: SNP (1979), PA (1979-82), CiU (din 1993 încoace), VU (1978), FDF (1981), RW (1977), spre exemplu. Ca urmare, aceste partide sînt foarte rezervate în a colabora la nivel național.

De fapt, acest fel de participare a avut loc doar în două state: Belgia și Finlanda, țări caracterizate de un mare respect față de comunitățile lingvistice diferite din țară. Se pare că acesta ar trebui să fie un nivel minim de „confort” de care să se bucure partidele reprezentînd minoritățile înainte de participarea la guvernarea națională, ceea ce nu este, totuși, cazul Spaniei.

În sfîrșit, aceste partide sînt ca și restul partidelor: cu un comportament politic asemănător, mutări strategice similare și o capacitate similară de a guverna, cum au demonstrat de-a lungul anilor. Principala diferență o reprezintă dimensiunea lor.

Note:

1. Chiar dacă „partide fără acoperire națională” este o formulare neobișnuită, ea va fi folosită în această lucrare pentru că este cea mai neutră și singura adecvată pentru toate cazurile.

2. Numai în Spania, dacă ar fi incluse toate partidele care au cîștigat cel puțin un loc în parlamentul regional, ar trebui adăugate peste 12 cazuri. Acest criteriu vast ar implica adăugarea tuturor partidelor din Irlanda de Nord sau a unor partide mici din regiunile Italiei.

3. Termenul *teritoriu* este cel mai neutru termen care poate fi folosit.

4. Spre exemplu, BNG (*Bloque Nacionalista Galego*) nu este un partid, ci o coaliție permanentă de cîteva partide.

5. Herri Batasuna (Unitatea Populară, în limba bască) a fost între 1979 și 1998 denumirea electorală a aripii politice a ETA. În 1998 a adoptat numele Euskal Herritarrok (Cetățeni Basci, în limba bască). În 2001, a adoptat un alt nume: Batasuna (Unitatea).

6. Numărul de locuri ale VB din parlamentul Belgiei este în creștere. La ultimele alegeri, a obținut 20 de locuri din 150, adică, 16,9%.

7. Cel mai bun rezultat SNP a fost la alegerile din 1974. În februarie a obținut 7 locuri; iar în octombrie, 11 locuri. Totuși, aceste locuri sînt foarte puține.

8. Cînd ETA și-a reluat activitățile, guvernul basc a pierdut majoritatea. După cîteva luni agitate, președintele guvernului basc a dizolvat parlamentul și a cerut noi alegeri în 2001.

9. În Galicia PP a cîștigat cu majoritate absolută toate alegerile pentru Parlamentul Galician din 1989 încoace. Președintele guvernului galician a fost și încă este Manuel Fraga, fost ministru al generalului Franco și fondator al AP, predecesorul direct al Partidului Popular.

10. „Prima sa experiență de participare la guvernare a costat partidul aproape o treime din votanți în 1978” (De Winter, 2001:4).

11. FDF a primit două ministere la prima sa participare la guvernare (iunie 1977-aprilie 1979) și trei ministere la următoarea (aprilie 1979-ianuarie 1980).

12. Acronimul nu este UVt, dar el este folosit pentru a distinge *Union Valdôtaine* (UVt) de *Unió Valenciana* (UV).

13. În perioada analizată, 1945-2003, ERC a avut doi președinți în timpul celei de-a Doua Republici (1931-39) și în timpul Franchismului, în exil (1940-1980).

14. În schimb, ERC a avut un președinte în parlamentul catalan, iar UCD (partidul la putere în Spania) a primit sprijin parlamentar de la CiU la guvernarea de la Madrid.

15. Poate că acest fapt este anecdotic, dar José M. Aznar, încercând să câștige simpatia catalanilor, a declarat că vorbește catalana în intimitate. Încă se mai fac glume pe această temă.

16. La sfârșitul lunii martie 2003, înțelegerea dintre CiU și PP a fost abandonată. PP a votat în favoarea creării unei comisii parlamentare pentru investigarea unei afaceri despre sondaje politice falsificate, care fuseseră făcute și publicate de guvernul catalan. CiU considera că e o răzbunare PP împotriva CiU, deoarece CiU își prezentase propunerea pentru un nou Statut de Autonomie, prin care vrea să transforme Catalonia într-un stat liber legat de Spania.

17. La alegerile generale din Spania din 1996, PAR a fost în coaliție electorală cu PP. Această mișcare a costat PAR o mulțime de voturi la următoarele alegeri regionale precum și o schimbare de spectru politic de la o coaliție electorală cu PP la o coaliție guvernamentală în Aragon cu PSOE.

Referințe

- Acha, Beatriz (2001): Eusko Alkartasuna: from a small party in opposition to a smaller party in government, lucrare prezentată la seminarul *Autonomist Parties in Western Europe*, ICPS, Barcelona, 20-22 Decembrie
- Acha, Beatriz; Pérez-Nievas, Santiago (1998): *Moderate nationalist parties in Basque Country: Partido Nacionalista Vasco and Eusko Alkartasuna*, în De Winter and Türsan (1998).
- Alcántara, Manuel; Martínez, Antonia (editori) (1998): *Las elecciones autonómicas en España, 1980-1997*. Centro de Investigaciones Sociológicas, Madrid
- Argelaguet, Jordi (2001): Esquerra Republicana de Catalunya: the third pole within catalan politics, lucrare prezentată la seminarul *Autonomist Parties in Western Europe*, ICPS, Barcelona, 20-22 decembrie
- Argelaguet, Jordi (2002): *Dos casos de democràcia consociativa: Irlanda del Nord i Tirol del Sud*, Working Paper nr 205, ICPS, Barcelona
- Barberà Òscar; Barrio, Astrid (2002): *Convergència i Unió. De coalició hegemònica a federació de partits en declivi?*, lucrare prezentată la seminarul *Autonomist Parties in Western Europe*, ICPS, Barcelona, 20-22 Decembrie
- Buelens, Jo; Van Dyck, Ruth (1998): *Regionalist parties in French-speaking Belgium: the Rassemblement Wallon and the Front Démocratique des Francophones*, în De Winter and Türsan (1998)
- Butler, David; Iain McLean (1999): *Referendums*, în Bridget Taylor and Katarina Thomson.
- Christiansen, Thomas (1998): *Plaid Cymru: dilemmas and ambiguities of Welsh regional nationalism*, în De Winter and Türsan
- Colomer, Josep M. (dir.): *La política en Europa. Introducción a las instituciones de quince países*. Ariel Ciencia Política. Barcelona
- De Winter, Lieven (1998): *The Volksunie and the dilemma between policy success and electoral survival in Flanders*, în De Winter and Türsan

- De Winter, Lieven (2001): în Memoriam: The Volksunie 1954-2001. Death by overdose of success. A warning for mature autonomist parties?, lucrare prezentată la seminarul *Autonomist Parties in Western Europe*, ICPS, Barcelona, 20-22 decembrie.
- De Winter, Lieven; Türsan, Huri (editori) (1998): *Regionalist Parties in Western Europe*, Londres: Routledge
- Gómez-Reino, Marga (2000): *A Territorial Cleavage in Italian Politics? Understanding the Rise of the Northern Question in the 1990s*, *South European Society and Politics*, vol. 5, nr 3, pp 80- 107
- Gómez-Reino, Marga (2001): The Galician BNG: From Anti-system to Catch-all party?, lucrare prezentată la seminarul *Autonomist Parties in Western Europe*, ICPS, Barcelona, 20-22 decembrie
- Holzer, Anton; Schwegler, Barbara (1998): *The Südtiroler Volkspartei: a hegemonic ethnoregionalist party*, în De Winter and Türsan
- Lynch, Michael (1992): *Scotland. A new history*, London: Pimlico
- Lynch, Peter (2001): The Scottish National Party, lucrare prezentată la seminarul *Autonomist Parties in Western Europe*, ICPS, Barcelona, 20-22 decembrie
- Marcet, Joan; Argelaguet, Jordi (1998): *Nationalist parties in Catalonia: Convergència Democràtica de Catalunya and Esquerra Republicana*, în De Winter and Türsan
- Matas, Jodi (1999): *Majorities, oposició i coalicions*, Working Paper 166, ICPS, Barcelona
- Montabes, Juan; Enrique G. Pérez Nieto; Carmen Ortega (2002): Partido Andalucista. A Case Study, lucrare prezentată la conferința *Autonomist Parties in Western Europe: Towards a Comparative Approach*, Bruxelles/Louvain-la-Neuve (Belgium), 14-17 Noiembrie
- Nevell, James L. (1998): *The Scottish National Party: development and change*, în De Winter and Türsan (1998)
- Raunio, Tapio (2002): Swedish People's Party: Gradual Decline of a Language Party, lucrare prezentată la conferința *Autonomist Parties in Western Europe: Towards a Comparative Approach*, Bruxelles/Louvain-la-Neuve (Belgium), 14-17 noiembrie
- Roux, Christophe (2002): Regionalist parties in Southern Italy: the Partito Sardo d'Azione, lucrare prezentată la conferința *Autonomist Parties in Western Europe: Towards a Comparative Approach*, Bruxelles/Louvain-la-Neuve (Belgium), 14-17 noiembrie.
- Ruzza, Carlo (2001): *The Northern League: winning arguments, losing influence*, lucrare prezentată la seminarul *Autonomist Parties in Western Europe*, ICPS, Barcelona, 20-22 decembrie
- Tarchi, Marco (1998): *The Lega Nord*, în De Winter and Türsan
- Taylor, Bridget; Thomson, Katarina (editori): *Scotland and Wales: Nations Again?* Cardiff University of Wales
- Trystan, Dafydd (2001): Plaid Cymru: The Party of Wales?, lucrare prezentată la conferința asupra Partidelor și Mișcărilor Autonomiste Periferice, ICPS, Barcelona
- Vilas Nogueira, José (1992): *Las elecciones en Galicia (1976-1991)*, Working Paper 57, ICPS, Barcelona
- Volgger, Franz (dir.) (2000): *Manuale dell'Alto Adige*, Bolzano-Bozen, Giunta Provinciale di Bolzano
- Woldendorp, Jaap; et alt. (1993): Political data, 1945-1990. Party government in 20 Democracies, în *European Journal of Political Research*, volum 24, nr. 1, pp 1-120

Traducere de Liviu Bold

Jordi ARGELAGUET, Doctor în științe Politice, este profesor la Departamentul de științe Politice și Drept Public din cadrul Universității Autonome din Barcelona. Cercetările sale se concentrează asupra partidelor care nu au acoperire națională, autonomiilor substatale și politicilor lingvistice, mai cu seamă asupra politicii spaniole și catalane. Autor al volumului *Partits, llengua i escola*. (1999), coautor la volumele Mandeville-Briot, Ruane y Todd (editori): *Europe's Old States in the New World Order: The Politics of Transition in Britain, France and Spain* (2003); Subirats y Gomà (editori): *Las políticas públicas en España* (1998); De Winter (ed.): *Regionalist Parties in Western Europe* (1998).

Jordi Argelaguet, *The Regional Parties in the Government or at the Opposition. How, when and why?*, studiu prezentat în cadrul sesiunilor comune ale atelierelor European Consortium for Political Research desfășurate la Edinburgh în aprilie 2003 și publicat cu permisiunea autorului.